

gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta 1 fl. 80 kr., za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20, za pol leta 2 fl. 10 kr., za četrt leta 1 fl. 5 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 23. novembra 1859.

Dobri stari časi.

I, kdaj pa so bili prav za prav tisti stari dobri časi, od katerih se tolikrat govori? Če naše stare možake slišimo govoriti o njih, si mislimo, da ni ravno tako dolgo, kar so bili oni stari dobri časi, blezo kakih petdeset, sedemdeset ali pa osemdeset let.

Ravno imam pred sabo stare bukve, ki so bile pred dve sto leti natisnjene, tedaj takrat ko je še mojega deda ded živel; in v teh bukvah toži pisatelj, da je živino-reja nekda (tedaj ob tačasnih dobrih starih časih) več dobička donášala, čeravno so bile ravno tiste senožeti in njive. Kaj je vsega krivo — pravi omenjeni pisatelj pred 200 leti — sem zvedil popolnoma od nekega kmeta, ki je že veliko skusil na svetu, in je že tudi blizo groba; rekel mi je: „Ne čudite se, gospod, da gre kmetijstvo dan današnji (to je pred 200 leti) tako zlo rakovo pot memo nekdanjih časov. Časi in ljudje niso več tisti, ki so bili v starih časih, in svet je čedalje bolj popačen. Nekdaj se je polje ob pravem času in dobro obdelovalo; oralo se je kakor se spodobi, da se je svet dobro premetel, in povleklo se je čedno, da je bila zemlja drobna kot prah. Sedanje oranje, naj je za sterno žito ali pa praho, je le nekako derzanje memo nekdanjega oranja.

Nekdaj je pridna majarca in skerbna kmetica živini vsaki dan pridno nastiljala, drugi dan so pa dekle gnoj z vilami čedno skupaj poderzale in z metlami pomele, po tem ga pa ali na nosilnicah ali pa na samokolnici na gnojnišče spravile, da se je dobro podelal, dokler ga niso na njive zvozili in berž podorali, da je s svojo mastjo polje dobro pognojil in rodovitno napravil. Dandanašnji se hlevi vse drugač opravljajo in živina nemarno derži; hlevi se komaj na tretji dan nastiljejo, in živina se — sram naj nas bo! komaj iz gnoja vidi, ko se na pašo ali na vodo goni.

Po dokončani posetvi so nekda kmetje kepe in gruče po svojih njivah na drobno raztolkli in z brano čedno povlekli, tako, da ni bilo poznati, kodar je plug brazdo obračal. Dandanašnji se vidi na marsikteri njivi toliko kep in gruč, kakor da bi jim kmetič kar nobenega zoba od brane ne privošil.

Nekdaj so puste in zapuščene kraje v njive preobračali in prenarejali, kamnje z njih trebili, germovje ruvali, stare in prerašene njive orali in kopali; dandanašnji kmetovavci pa opušajo dostikrat cele tudi dobre njive v ledino in v puščavo.

Nekdaj so naši spredniki po svojih senožetih in travnikih, posebno takih, ki so jih na brežinah ali gričih imeli, grabničke rezali in z višjih hribov vodo va-nje napeljevali in jih tako o suhih spomladih in poletjih z napeljano vodo namakali; gomile in kertine so pridno poravnovali, s senožet nesnago grabili, in kar je povodinj na-nje nanesla, do čistega potrebili. Na močirnatih in mokrih travnikih so pokrite odtoke ali pa odperte grabne rezali, razore napravljali in varovali, da ni memo tekočih potokov ali studencov germovje in rastlinstvo zadrževalo in jim pota overalo po travnikih. Dandanašnji se sicer tudi grabni tù in tam na-

hajajo, toda so večidel zasuti in zarašeni, ki se kmali, ko začne le kolikaj deževati, z vodo tako napolnijo, da se začne na vse kraje razlivati in poškodje senožeti, posebno pa travo, ktera se zablati, dá manj pridelka, in je tudi dostikrat živini škodljiva, da po taki zablateni klaji zbolí in včasih celó pogine.

Dandanašnji dobivajo kmetje od krav dosti manj mleka, ker se po redu ne kermijo in ne napajajo; dekle prene-marne ne pomolzejo krav do zadnjega kanička; zato mleko zastaja v vimenu in napravlja hude ovčce; latvice so ne-čedne in mlečnica ravno taka; od tod pride slabo mleko, ki ima namesto smetane gnjusnih živalic brez števila v sebi. Teleta odstavljajo nerodno, in ne morejo pričakati, da bi premlade in preslabe junice ne tirali berž k okornemu biku.

Tako je stari kmetič govoril — pred 200 leti. Bukve to spričujejo.

Kdaj tedaj so bili tisti dobri stari časi? — Menda nikoli, pa govorili so ljudje zmiraj od njih, kakor govorimo tudi mi dandanašnji hvaleči to, kar je neznano pred nami bilo, — al to, kar mi hvalimo kot dobre stare čase, so grajali naši stari očaki se oziraje nazaj na nekdanje stare čase, in tako je šlo v eno mer naprej. Kar pa mi danes grajamo kot slabe čase, bojo čez 80 let naši nasledniki hvalili za dobre stare čase. Taka je bila na svetu in taka bo na vekomaj. Živili dobri stari časi!

Kako se rabi gnoj mešanec ali kompost?

Odgovor na vprašanje.

Iz R. smo prejeli vprašanje, kako se rabi v fabrikah napravljeni, prahu podobni gnoj mešanec (kompost), in ali je za senožeti v gorah pripraven?

Na to vprašanje radi odgovorimo natanko po tem, kakor velevali fabrike same, ki napravljajo tak gnoj.

Sploh velja za vodilo pri tem gnoji, da se ga vzame 2 krat ali trikrat več kakor semena; za ozimino (pšeno, rež) se pred setvijo ali po setvi po njivi potrese in s semenom vred podorje ali pa povleče. Pa tudi pozno v jeseni se zamore čez ozimino potresti, kadar je že iz zemlje pribodla, ali pa še le pozimi noter do spomladi. Za jare žita je najbolje, ako se ta gnoj že pozimi na izorano (pa še ne posejano) njivo potrese, čez zimo pusti tako ležati, in še le s posetvijo spomladi ob enem podorje ali povleče.

Za krompir, koruzo, peso, zelje in druge osipavne sadeže je zadosti, ako se gnoj le v razore ali na brazdo potrese; 5 centov gnoja se rajta na 1 oral zemlje.

Poleti naj se ta gnoj nikoli drugekrat ne posiplje po polji kakor pred dežjem ali po dežji.

Senožetim ali travnikom vsake lege, ako le niso spomladi ali drugikrat povodnjim podveržene, tekne ta gnoj najbolje, ako se za seno pred zimo, pozimi ali iz začetka spomladi po njih potrese, za otavo pa po prvi košnji. Tudi senožeti ga potrebujejo v primeri po dvakrat ali trikrat več kakor semena.